

ЛІТЕРАТУРА

1. Світ дитинства : комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / Байєр О.М., Батліна Л.В., Богуш А.М. та ін. ; Л.В. Батліна, ред. Тернопіль : Мандрівець. 2015. 200 с.
2. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. В. Низьковська, ред. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.
3. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова ред.) / Кононко О.Л. (наук. кер.), Аксьонова О.П., Аніщук А.М., Артемова Л.В. та ін. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років. 452 с.

Віра КУЛЕНІЙ
Дрогобич

ЗМІСТ ВАЛЕОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Одним із завдань сучасної дошкільної освіти є валеологічне виховання дітей та пошук ефективних способів збереження, зміцнення і формування їхнього здоров'я. У дошкільному віці малюки дуже рухливі, легко приймають правила, починають свідомо ставитися до свого тіла, вивчати його особливості, обирати еталони для наслідування, цікавляться можливостями вдосконалення організму. Відтак відповідальне ставлення до власного здоров'я набуває особливої актуальності.

Важливо розуміти, що валеологічне виховання – довготривалий процес, що починається з раннього дитинства та спрямований на формування основ здорового способу життя. Здоров'я – це не лише відсутність хворіб, а й позитивний емоційний та фізичний стан. Тому взаємопов'язаними є такі його критерії:

фізичне здоров'я: розвиненість фізичних якостей (спритність, витривалість, сила), морфологічні показники (ріст, вага); функціональний стан організму (робота серцево-судинної, дихальної та інших систем); загартованість (стійкість до

несприятливих впливів зовнішнього середовища, частота захворювань) та ін.; усвідомлення важливості фізичної активності – увага не на спортивних досягненнях чи ідеальних параметрах тіла, а на розумінні того, що здорове тіло є інструментом для повноцінного життя;

психічне здоров'я: внутрішній світ дитини, позитивне самопочуття та емоційний комфорт (щастя, упевненість, оптимізм), самооцінка, емоційний інтелект; розвиненість довільних психічних процесів, саморегуляція поведінки (дотримання режиму дня, правил особистої гігієни, раціонального харчування); стресостійкість (засвоєння простих способів релаксації, подолання тривожності) та ін.;

духовне здоров'я: здатність до співпереживання, відповідальність за свої вчинки, доброзичливість; переживання позитивних емоцій від спілкування з людьми, природою, мистецтвом; відчуття своєї значущості, причетності до сім'ї та колективу, позитивний світогляд, вияви співчуття, правдиві уявлення про добро і зло, мотивація піклуватися про себе; усвідомлене ставлення до себе та інших, включаючи турботу про власне здоров'я як цінність;

соціальне здоров'я: навички ефективної комунікації та співпраці; розуміння, що звички і поведінка можуть впливати на здоров'я інших, і навпаки; участь у простих акціях допомоги, турботи про інших; наслідування позитивних зразків поведінки через спостереження за здоровим способом життя батьків, педагогів та ін. [2].

Названі аспекти розкривають зміст валеологічного виховання у закладі дошкільної освіти (ЗДО). Це комплекс заходів, спрямованих на формування у дітей свідомого ставлення до власного здоров'я, розвиток навичок здорового способу життя та уявлень про значення здоров'я для повноцінного життя. У нормативних документах наголошено на формуванні у них фізичної та здоров'язбережувальної компетентностей [1]. Тому вихователі особливу увагу повинні приділяти організації рухової активності та розпорядку дня. Адже у дошкільному віці закладаються основи фізичної культури, позитивного сприймання спорту, поліпшення особистісних якостей, дбайливого ставлення до здоров'я загалом.

Основні завдання валеологічного виховання дошкільників: засвоєння уявлень про здоров'я; розвиток рухової активності; набуття потрібних харчових звичок; формування гігієнічних навичок, навичок безпечної поведінки, відповідальності, свідомого ставлення та уваги до здоров'я; загартування організму; забезпечення емоційного благополуччя, поліпшення морального та фізичного стану; пропагування здорового способу життя, профілактика шкідливих звичок, інформування про їхній негативний вплив; залучення родини до утвердження принципів здорового способу життя в повсякденному житті та ін. [3].

Для реалізації окреслених завдань необхідно створити здоров'язбережувальне середовище в сім'ї та ЗДО, що передбачає дотримання режиму дня, збалансування часу для сну, відпочинку, перебування на свіжому повітрі; забезпечення гігієнічних умов, підтримання чистоти, належне освітлення, провітрювання; організацію здорового харчування, рухової активності, залучення до ігор, вправ, спортивних розваг; підтримку доброзичливої атмосфери, позитивних взаємин між дітьми та дорослими.

Таким чином, виховання у дітей дошкільного віку відповідального ставлення до здоров'я та основ фізичної культури потребує системного підходу. Головне – допомогти малюкам зрозуміти, що здоров'я необхідно цінувати, берегти і підтримувати. З цією метою дорослі сприяють засвоєнню ними інформації про будову тіла, окремі фізіологічні процеси, правила гігієни, харчування, значення фізичної активності через різні види діяльності (ігри, заняття, спостереження, бесіди); удосконаленню практичних навичок самообслуговування, миття рук, чищення зубів, виконання фізичних вправ, елементів саморегуляції емоцій; мотивації до здорового способу життя, заохоченню фізичної активності тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): нова редакція : наказ МОН України № 33. від 12.01.2021.
URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_nov_u_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Валеологія для дошкільнят / Л. Яковенко, О. Бойко. Харків : Ранок, 2021. 24 с.

3. Дошкільнє тіловиховання. Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку / автори-упорядники : Л.В. Калуська, З.В. Калуський, М.М. Гуменюк. Тернопіль : Мандрівець, 2008. 184 с.

Інна ЛЕВИК
Житомир

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У контексті зростаючої уваги до всебічного розвитку дошкільників мовлення як ключовий інструмент пізнання та комунікації набуває особливої ваги. Художнє слово дитячої літератури має значний потенціал для збагачення мовлення, розвитку образного мислення та емоційної сфери. Проте у практиці дошкільної освіти часто спостерігається недостатнє використання цього потенціалу для цілеспрямованого формування художньо-мовленнєвої компетентності, що зумовлює необхідність поглибленого дослідження можливостей дитячої літератури та розробки ефективних методик для педагогів.

Проблему формування художньо-мовленнєвої компетентності засобами дитячої літератури досліджували такі науковці, як Н. Богданець-Білооскаленко, Н. Гагаріна, А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик, Л. Кобилецька. Водночас, з огляду на їхній вагомий внесок, актуальність поглибленого вивчення впливу дитячої літератури на дітей старшого дошкільного віку залишається значною та потребує постійного оновлення у світлі сучасних педагогічних підходів і змін у дитячому сприйнятті.

Як відомо, мовлення є однією з ключових ліній розвитку дитини дошкільного віку, визначаючи її пізнавальні можливості, комунікативні навички та загальний рівень соціалізації. Саме в цей період закладаються основи володіння рідною мовою,